

NOTAT

om

anvendelsen af retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, i relation til udtalelser fremsat af medlemmer af Folketinget i forbindelse med domfældelsen af Said Mansour

I dette notat behandles spørgsmålet om anvendelsen af retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, i relation til udtalelser fremsat af medlemmer af Folketinget i forbindelse med domfældelsen af Said Mansour. Under pkt. 1 gives der en kort sagsfremstilling. Herefter følger under pkt. 2 en redegørelse for sagens retlige grundlag, herunder baggrunden for retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3 (pkt. 2.1), retspraksis om den nævnte bestemmelse (pkt. 2.2) samt en omtale af bestemmelsens forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (pkt. 2.3). Endelig følger under pkt. 3 Rigsadvokatens vurdering.

1. Sagens baggrund

1.1. Straffesagen

Straffesagen mod Said Mansour blev i første instans ført ved Retten på Frederiksberg som nævningesag i perioden fra den 4. november 2014 til den 4. december 2014.

Ved dom af 4. december 2014 afsagt af Frederiksberg Ret blev Said Mansour idømt 4 års fængsel, men frifundet for påstanden om frakendelse af sit danske statsborgerskab og udvisning.

Sagen blev efterfølgende anket af anklagemyndigheden med påstand om domfældelse i overensstemmelse med anklageskriftet samt til skærpelse, herunder således at Said Mansour i medfør af indfødsretsloven skulle frakendes sit danske statsborgerskab samt i medfør af udlændingeloven udvises af Danmark med indrejseforbud for bestandig.

Ved Østre Landsrets dom af 1. juli 2015 blev byrettens dom stadfæstet i forhold til de 4 års fængsel, men ændret således at Said Mansour blev frakendt sit danske statsborgerskab samt udvist med indrejseforbud for bestandig.

Said Mansour har efterfølgende ansøgt Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at anke sagen til Højesteret, der den 23. september 2015 har meddelt tilladelse til, at spørgsmålet om frakendelse af det danske statsborgerskab samt spørgsmålet om udvisning indbringes for Højesteret.

1.2. Udtalelser fremsat af folketingsmedlemmerne

I tidsrummet fra byrettens skyldkendelse var afsagt den 4. december 2014 kl. 9.45, og til der blev afsagt dom om sanktionsfastsættelsen samme dag kl. 18.15, udtalte medlemmer af Folketinget Inger Støjberg og Pia Kjærsgaard følgende på deres Facebook-profiler:

Pia Kjærsgaard, kl. 09.45

”Det er godt, at Said Mansour endnu engang er blevet dømt for at opfordre til terror. Det var på sin plads. Men nu venter vi på straffens længde – og frem for alt på at finde ud af, om al-Qaeda-sympatisøren denne gang får frataget sit statsborgerskab og bliver udvist af Danmark. Hvis vi ikke skal være fuldstændig til grin, så må han ud!”

Inger Støjberg, kl. 15.31:

”Jeg håber inderligt, at Sam Mansour (boghandleren fra Brønshøj) får frataget sit statsborgerskab og bliver udvist. Det kan godt være, at han på papiret er dansker, og i alt for mange år har nydt godt af det danske samfunds beskyttelse og goder, men rigtig dansker er han ikke. Han har tværtimod modarbejdet vore værdier og opfordret til terror i en totalitær ideologis navn.”

Efter domsafsigelsen gav medlemmer af Folketinget Pia Kjærsgaard, Martin Henriksen, Peter Skaarup, Trine Bramsen og Karsten Lauritzen på såvel de sociale medier som til dagspressen udtryk for følgende:

Pia Kjærsgaard

Efter domsafsigelsen:

”Det er utroligt, at Said Mansour kun har fået fire år, og at han oven i købet får lov til at blive i Danmark. Hvornår får man så frakendt sit statsborgerskab? Der var stor uenighed i nævningetinget, hvor syv stemte for, at han skulle beholde sit statsborgerskab, og fem imod. Jeg håber, at sagen går om!”

Senere samme dag:

”Jeg er folketingspolitiker og har ret og pligt til at sige, at hvis ikke retten er klar nok om, hvorvidt man kan fratage statsborgerskab for sådan en person, så er jeg som folketingspolitiker virkelig berettiget til at kigge på det her, forsøge at blande mig og forsøge at skærpe loven”

Dagen efter:

"Jeg synes, vi er til grin, og at det danske demokrati har spillet fallit. Vi er fuldstændig til grin på en sørgelig måde, og det er oprørende."

Martin Henriksen

Dagen efter domsafsigelsen:

"Dommen over Said Mansour er og bliver en skandale. Han burde have frataget sit danske statsborgerskab. Det er logik for burhøns. Sådan er det. Det er ubehageligt at opleve, hvordan retssystemet først træffer en afgørelse, som reelt holder hånden over en person, der flere gange er dømt for at overtræde de danske terrorparagraffer, for derefter at komme med noget der minder om en trussel rettet mod folkevalgte politikere. Det er over grænsen, og tjener ikke retssystemet til ære, og jeg frygter at en så klodset fremgangsmetode svækker danskernes tillid til at retssystemet fungerer optimalt". Desuden udtalte han, at han agter at fastholde sit synspunkt, uanset hvad retspræsidenten siger, for *"det forventer DF's vælgere, og rigtig mange danskere, og det er altså dem, der udgør kernen i vores folkestyre. Det skal alle, også en retspræsident have dyb respekt for."*

Peter Skaarup

Efter domsafsigelsen:

"Han har forbrudt sig imod det at bo og leve og nyde beskyttelse i Danmark, og det skal have konsekvenser. For mig at se: Klar udvisning, uanset om han har et dansk statsborgerskab at falde tilbage på eller ej."

Trine Bramsen

Efter domsafsigelsen

"Mennesker der begår så grov kriminalitet, og som opfordrer til terror, de har intet at gøre i Danmark"

Karsten Lauritzen

Efter domsafsigelsen

"I det her tilfælde lader det til, at Mansour ikke en gang ville blive statsløs, fordi han har et andet statsborgerskab. Derfor er det ret uforståeligt, at man ikke slår til, når man kan. Han er dømt for terror to gange"

1.3. Advokat Thorkild Høyers anmeldelse

Advokat Thorkild Høyer anmeldte ved brev af 7. december 2014 på vegne af Said Mansour de omhandlede medlemmer af Folketinget for overtrædelse af retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3.

Den 6. februar 2015 besluttede Statsadvokaten for København at standse efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2, hvorefter advokat Thorkild Høyer ved brev af 10. marts 2015 til Rigsadvokaten har klaget over statsadvokatens afgørelse.

2. Det retlige grundlag

2.1. Retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3

Retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, har følgende ordlyd:

”Stk. 2. Med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, som i tale eller skrift, beregnet på at virke i en videre kreds, forsætlig eller ved grov uagtsomhed:

[...]

3) så længe endelig dom i en straffesag ikke er afsagt, fremsætter udtalelser, der er egnet til på uforsvarlig måde at påvirke dommerne, domsmændene eller nævningerne med hensyn til sagens afgørelse.”

Bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, blev indføjet i retsplejeloven i 1936. Baggrunden var en henvendelse fra det daværende stående Retsplejeudvalg til Justitsministeriet. Af udvalgets henvendelse fremgik blandt andet følgende (Tillæg B til Rigsdagstidende, Udvalgenes Betænkninger m.m., Ordentlig Samling 1935-36, sp. 2933f):

”I den senere Tid er det hændt nogle Gange, at Dagspressen, medens Domsforhandlingen i en Straffesag stod paa, har indeholdt Artikler, der ret indgående drøftede Mulighederne for den eller de Tiltaltes Skyld. Dette Forhold maa forekomme særdeles uheldigt, og navnlig synes det stødende, at Nævningerne gennem saadanne Artikler undergives en Paavirkning, der kan få afgørende Betydning for deres bedømmelse af Sagen [...]. [understregning tilføjet]”

På den baggrund blev der stillet forslag om indføjelse af en bestemmelse i § 1017, stk. 2, nr. 3, om straf til den, der (Tillæg A til Rigsdagstidende, 88de ordentlige samling 1935-36, sp. 2907):

”I tiden fra Domsforhandlingens Paabegyndelse og indtil Dommens Afsigelse i en Straffesag fremsætter udtalelser, der – udover en Gengivelse af det i Retten passerede – gaar ud paa at drøfte Skyldsspørgsmålet eller Sagens Udfald i øvrigt.”

Under behandlingen af lovforslaget gennemgik det nogle ændringer, hvorefter justitsministeren, fremsatte følgende ændringsforslag (Tillæg B til Rigsdagstidende, ordentlige samling 1935-36, sp. 2139):

”28) I Forslagets sidste Linie ændres Ordene ”gaar ud på at fastslaa Sigtedes Skyld eller Ikke-Skyld” til: ”er egnet til paa uforsvarlig Maade at paavirke Dommerne, Domsmændene eller Nævningerne med hensyn til Sagens Afgørelse”.”

Følgende fremgår af bemærkningerne til ændringsforslaget:

”Ændringsforslaget tilsigter at give en mere hensigtsmæssig Bestemmelse om, hvilke Udtalelser det er forbudt at fremsætte angaaende en verserende Straffesag.”

Under førstebehandlingen af lovforslaget blev forholdet til pressen diskuteret indgående. Daværende justitsminister Steincke udtalte i den forbindelse følgende (Rigsdagstidende, Forhandlinger i Folketinget, 88de ordentlige samling 1935-36, sp. 2258-2267):

”Endelig kommer jeg, hvad det ærede Medlem Hr. Fr. Dalsgaards Udtalelser angaar, til § 1017, som han kaldte noget af et Mistillidsvotum til den danske Presse. Jeg har nu udvist en saadan Strøm af Elskværdighed over for den ærede Ordfører, at han maa undskylde mig, at jeg ikke er tilbøjelig til at give ham Indrømmelser paa § 1017. Pressen maa kunne tie stille, medens Domsforhandlingen staar paa.

[...]

Det er en fuldkommen Misforståelse, naar den ærede kommunistiske Ordfører synes at gaa ud fra, at § 1017 standser Pressen, lige indtil Sagen er afgjort, som han sagde. Nej, der kan diskuteres lige saa meget, man vil, men under selve Domsforhandlingen maa det eventuelle resultat ikke drøftes.

[...]

Forholdet er nemlig det, at det ingenlunde er forbudt Pressen at referere eller bringe orienterende Ledere. (*Fr. Dalsgaard: Jo!*). Nej, efter min opfattelse af § 1017 er det kun forbudt den at bringe Udtalelser, der gaar ud over det i Retten passerede gaar ud på at drøfte Skyldsspørgsmaalet eller Sagens Udfald i øvrigt. Det, der er Meningen, er at den ikke paa Forhaand maa indstille Nævningerne paa, om vedkommende er skyldig eller ikke er det, eller hvilken Straf han skal have – Sagens Udfald i øvrigt. [understregninger tilføjet]”

2.2. Retspraksis

Der foreligger 2 trykte afgørelser om bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3.

I U1955.186 Ø havde et tysk blad, der udkom samtidigt i Danmark, halvanden uge før der faldt dom i en sag, hvor T var tiltalt for røveri og drab, bragt en artikel om straffesagen. På forsiden af bladet fandtes et stort billede af tiltalte med påskriften ”Diese Augen befahlen Mord”. Henset til den sensationsprægede typografiske opsætning og til den måde, hvorpå enkeltheder om sagen var gengivet, samt til den i forhold til T utilbørlige og illoyale måde, hvorpå hans portræt var anvendt på forsiden, fandt Østre Landsret, at der var tale om en efter § 1017, stk. 2, nr. 3, strafbar krænkelse af den fred, som det efter bestemmelsens ordlyd og formål tilsigtes at sikre en under en straffesag tiltalt person mod uforsvarlig og utilbørlig påvirkning. T fik derfor tilkendt erstatning.

I U1982.1022 H/2 havde et dagblad om formiddagen samme dag, som der skulle falde dom i en sag om forsægtigt drab (en overlæges aktive dødshjælp), bragt en artikel på forsiden under overskriften ”A bør frikendes”. Dette synspunkt blev uddybet i lederartiklen, hvor det blandt andet hed: ”For nævningerne må et eneste, alt dominerende spørgsmål svirre gennem hjernerne i dag: drab eller ikke-drab? For os kan der ikke være tvivl om udfaldet. Overlæge A bør erklæres ikke-skyldig. Dømmes A, vil han være et vilkårligt offer for mange andre lægers tilsvarende handlinger. En fuldstændig oprørende situation.” Længere nede i artiklen hed det: ”Med de oplysninger, der er fremlagt i A-sagen, kan der derfor kun gives én udgang: A bør frikendes.”.

Samtlige dommere i Højesteret udtalte:

”Bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, findes efter sin ordlyd og forarbejderne at måtte forstås således, at den – uanset de i bestemmelsen i øvrigt anførte betingelser – også omfatter udtalelser til gunst for en sigtet eller en tiltalt.”

Herefter udtalte fire dommere følgende [understregninger tilføjet]:

”Det tiltrædes, at en verserende straffesag ikke er til hinder for en offentlig debat om, hvorvidt handlinger af den pågældende type bør være strafbare. Presseudtalelser herom må imidlertid respektere den grænse, som af hensyn til domstolens virke er fastlagt ved retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3.

Denne grænse findes at være overskredet ved det pågældende nummer af Ekstra Bladet. Både forsiden og lederartiklen tilkendegav bladets mening om skyldspørgsmålet på en måde, som indebar en kraftig opfordring til nævningerne om at frikende tiltalte. Disse udtalelser findes, også under hensyn til tidspunktet for deres fremsættelse, at have været egnede til på uforsvarlig måde at påvirke nævningerne med hensyn til sagens afgørelse.”

Mindretallet (tre dommere) udtalte følgende [understregninger tilføjet]:

”Som anført i byrettens dom var der i tiden forud for den 5. september 1979 med udgangspunkt i sagen mod overlæge A en omfattende offentlig debat - herunder med deltagelse fra lægelig side om det tilladelige i handlinger af den type, som sagen angik.

Under sådanne omstændigheder findes hensynet til den frie meningsudveksling om det foreliggende væsentlige samfundsanliggende at måtte føre til, at der udvises betydelig tilbageholdenhed med indskriden over for udtalelser, der giver udtryk for en bestemt holdning til det debatterede spørgsmål, i hvert fald hvis udtalelserne som her er til fordel for tiltalte og ikke indeholder en stillingtagen til sagens konkrete bevisspørgsmål.

Uanset at bladets forside og leder klart tilkendegav, hvilket udfald straffesagen burde få på baggrund af de af bladet fremførte generelle synspunkter, findes det herefter overvejende betænkeligt at fastslå, at disse tilkendegivelser har været egnet til på uforsvarlig måde at påvirke nævningerne med hensyn til sagens afgørelse.”

2.3. Forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)

2.3.1. Forholdet til EMRK artikel 6, stk. 2 (uskyldsformodningsreglen)

Bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, må i dag blandt andet ses i sammenhæng med uskyldsformodningsreglen i EMRK artikel 6, stk. 2, hvorefter enhver, der anklages for en lovovertrædelse, skal anses for uskyldig, indtil hans skyld er bevist i overensstemmelse med loven.

Spørgsmålet om, hvorvidt EMRK artikel 6, stk. 2, også finder anvendelse i forhold til (udtalelser om) sanktioner ses ikke omtalt i den juridiske litteratur, ligesom det heller ikke har været muligt at identificere domme fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), der har taget stilling til spørgsmålet. I den juridiske litteratur ses spørgsmålet om udtalelser og forholdet til uskyldsformodningsreglen alene drøftet i forhold til udtalelser om skyldsspørgsmålet. Den manglende adressering af, om sanktioner også er omfattet af artikel 6, stk. 2, sammenholdt med bestemmelsens ordlyd – den anklagede skal anses for uskyldig, indtil hans skyld er bevist – taler umiddelbart for, at artikel 6, stk. 2, ikke omfatter sanktionsspørgsmålet. Udtalelser som de i sagen foreliggende, der vedrører sanktionsspørgsmålet (fratagelse af statsborgerskabet samt udvisning), kan således ikke antages at kunne krænke uskyldsformodningsreglen i artikel 6, stk. 2.

I forlængelse heraf bemærkes, at selv hvis det blev antaget, at udtalelser om sanktioner er omfattet af artikel 6, stk. 2, kan der rejses spørgsmål om, hvorvidt udtalelser fremSAT af folketingspolitikere i sig selv kan udgøre en krænkelse af artikel 6, stk. 2. Spørgsmålet er med andre ord, om artikel 6, stk. 2, overhovedet finder anvendelse i forhold til udtalelser, der fremsættes af folketingspolitikere.

I den forbindelse bemærkes, at det fremgår af Peer Lorenzen, m.fl., Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, 2. udgave, 2011, side 565 ff., at artikel 6, stk. 2, navnlig tager sigte på tilkendegivelser om skyldsspørgsmålet fra rettens side (side 565), at bestemmelsen imidlertid også kan omfatte tilkendegivelser om skyldsspørgsmålet fra anklagemyndighedens side samt andre, der deltager i processen (side 567), og at udtalelser fra personer uden for retsvæsenet ofte må frakendes betydning. Bestemmelsen i artikel 6, stk. 2, tager således navnlig sigte på tilkendegivelser om skyldsspørgsmålet, der fremsættes af personer med tilknytning til retsvæsenet (f.eks. rettens medlemmer samt ansatte i anklagemyndigheden).

Når der – som i det foreliggende tilfælde – er tale om udtalelser, der hidrører fra personer uden for retsvæsenet, er bestemmelsen i artikel 6, stk. 2, imidlertid anset for anvendelig i forhold til personer, der kan betegnes som ”public official”, jf. Peer Lorenzen, m.fl., Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, 2. udgave, 2011, side 568. I den nævnte kommentar (side 568 f.) anføres det i øvrigt, at det ikke kan udelukkes, at ”udtalelser fra en offentlig myndighed, fx en minister, kan føre til sådanne misforståelser i offentligheden med hensyn til skyldsspørgsmålet, at krænkelse [af artikel 6, stk. 2] kan komme på tale”. Som eksempel på dette kan nævnes:

Sagen Konstas mod Grækenland (dom af 24. maj 2011), hvor EMD fandt, at det udgjorde en krænkelse af uskyldsformodningsreglen, at udtalelser fra henholdsvis en vicefinansminister og en justitsminister om en tidligere universitetsrektors dom for misbrug af offentlige midler udgjorde en krænkelse af uskyldsformodningsreglen. Udtalelserne blev fremsat, mens sagen var under anke. EMD udtalte generelt, at et brud på uskyldsformodningsreglen ikke alene kan stamme fra dommere og domstole, men også fra andre offentlige myndigheder. I den forbindelse understregede EMD væsentligheden af ordvalget, når en repræsentant fra staten udtaler sig om en person, der ikke er endelig dømt. EMD bemærkede i den forbindelse, at særligt justitsministeren måtte være påpasselig, da han repræsenterede den politiske autoritet, der havde ansvar for domstolene.

Det bemærkes, at artikel 6, stk. 2, i en sag – med dommerstemmerne 4-3 – også er blevet fundet anvendelig, hvor den pågældende ikke var ”public official”, men måtte sidestilles med en sådan, jf. sagen Kouzmin mod Rusland (dom af 18. marts 2010), hvor EMD fandt, at det udgjorde en krænkelse af uskyldsformodningsreglen, at en tidligere general og kendt offentlig person og politiker og kandidat til en stilling som guvernør omtalte en sigtet som en kriminel, der fortjente fængsel, ligesom han lovede vælgerne, at sigtede snart ville overnatte i fængsel. Få dage senere blev han valgt som guvernør. EMD lagde vægt på, at guvernørkandidaten ikke var fremkommet med sine udtalelser som privatperson, og fandt under henvisning til de helt særlige omstændigheder, under hvilke han fremsatte sine udtalelser, at hans udtalelser måtte sidestilles med udtalelser fremsat af en myndighedsperson.

På denne baggrund må artikel 6, stk. 2, mest nærliggende forstås således, at udtalelser om sanktionsspørgsmålet, der er fremsat af folketingsmedlemmer, ikke vil udgøre en krænkelse af artikel 6, stk. 2. At folketingsmedlemmers (og andre private personers) udtalelser ikke vil kunne krænke uskyldsformodningsreglen synes også at fremgå af Jon Fridrik Kjølbro, ”Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere”, 3. udgave, 2010, s. 511, hvor det anføres, at ”[d]et er ikke alene dommere, der kan krænke uskyldsformodningen i forbindelse med behandling af

retssager. Andre myndighedspersoner kan også krænke uskyldsformodningen [understregning tilføjet].

2.3.2. Forholdet til EMRK artikel 10 (ytringsfriheden)

I forbindelse med en stillingtagen til, om konkrete udtalelser er omfattet af det strafbare område efter retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, må der tages hensyn til ytringsfriheden som beskyttet i EMRK artikel 10. Praksis ved EMD viser således, at hensynet til ytringsfriheden skal inddrages ved vurderingen af, om man kan blive dømt for udtalelser om verserende straffesager. Samtidig fremgår det af EMRK artikel 10, stk. 2, at ytringsfriheden kan begrænses bl.a. af hensyn til ”at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed”. Hermed sigtes bl.a. til, at staterne har en legitim interesse i at beskytte domstole og dommere mod utilbørligt pres, jf. Jon Fridrik Kjølbro, ”Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere”, 3. udgave, 2010, s. 806.

Det anses således for berettiget at foretage indgreb overfor ytringer, der er egnede til at svække befolkningens generelle respekt for og tillid til domstolene, samt ytringer, der er egnede til at påvirke domstolenes behandling af konkrete sager, jf. Jon Fridrik Kjølbro, ”Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere”, 3. udgave, 2010, s. 806-808.

Som eksempler på sager, hvor EMD – som følge af, at nogle personer er blevet domfældt for udtalelser om straffesager – har taget stilling til, om artikel 10 er blevet krænket kan nævnes:

Worm mod Østrig (dom af 29. august 1997), hvor en journalist intensivt havde dækket en straffesag mod en tidligere finansminister. Under domsforhandlingen havde journalisten skrevet detaljeret om bevisførelsen, ligesom han kom med en række negative kommentarer til den tidligere finansministers forklaring under straffesagen. Endelig fremgik det af journalistens dækning af sagen, at journalisten anså tiltalte for skyldig, og at en domstol ikke kunne nå til et andet resultat. De nationale domstole fandt journalisten skyldig i overtrædelse af en bestemmelse, der minder om retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3. EMD udtalte, at det generelt må tillades, at verserende straffesager omtales og diskuteres under forudsætning af, at det ikke sker på en måde, der er egnet til at skade den tiltaltes ret til en retfærdig rettergang. I den konkrete sag fandt domstolen ikke, at domfældelsen af journalisten udgjorde en krænkelse af artikel 10.

Tilsvarende resultat nåede EMD til i sagen Tourancheau mod Frankrig (dom af 24. november 2005), hvor to journalister blev dømt for at have trykt en artikel om to unge, der begge var mistænkt for drab, og som beskyldte hinanden for at være ansvarlige. Et flertal af dommere i EMD var enige med de nationale domstole i, at

artiklen var skrevet på en sådan måde, at journalisterne tog parti for den ene mistænkte skyld og den andens uskyld og dermed krænkede uskyldsformodningsreglen. EMD lagde bl.a. vægt på, at offentliggørelse af artiklen inden domsforhandlingen i sagen var egnet til at påvirke særligt lægdommerne. Derfor fandt EMD ikke, at domfældelsen af de to journalister udgjorde en krænkelse af de pågældendes ytringsfrihed.

I sagen Dupuis mod Frankrig (dom af 12. november 2012) fandt EMD omvendt, at det udgjorde en krænkelse af artikel 10, at to journalister blev dømt for i en bog at have gengivet oplysninger, som efter national ret var tavshedsbelagte. I bogen blev bl.a. drøftet en sag om omfattende ulovlige aflytninger, hvor en person, der havde fungeret som rådgiver for en præsident, blandt andre var mistænkt. EMD fandt ikke, at bogen havde haft negativ indflydelse på de sigtedes ret til uskyldsformodning, og lagde også vægt på, at der var tale om et emne af stor offentlig interesse. EMD understregede i præmis 40, at artikel 10, stk. 2, kun efterlader et begrænset område for indskrænkninger i ytringsfriheden, når der er tale om politiske udtalelser eller i sager af offentlig interesse.

3. Rigsadvokatens vurdering

3.1. Regelgrundlaget

3.1.1. Vurderingen af, om der i konkrete sager er tale om en overtrædelse af retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, må tage udgangspunkt i formålet med og hensynet bag bestemmelsen som udtrykt ved dennes ordlyd og forarbejder samt den foreliggende praksis fra Højesteret og til dels EMD.

Som det fremgår af den under pkt. 2.1 foretagne gennemgang af bestemmelsens forarbejder, blev § 1017, stk. 2, nr. 3, indført på baggrund af en henvendelse fra det daværende stående Retsplejeudvalg, som fandt, at det var stødende, at der under hovedforhandlingen i straffesager blev trykt artikler i pressen, hvor tiltaltes skyld eller uskyld blev drøftet. Navnlige fandt man det stødende, at nævninger herigennem kunne undergives en påvirkning.

Det må på den baggrund antages, at formålet med bestemmelsen navnlig var at begrænse risikoen for pressens påvirkning af nævningerne under hovedforhandlingen, og at et bærende hensyn bag bestemmelsen var hensynet til den tiltaltes ret til at blive anset for uskyldig, til det modsatte måtte være fastslået af retten.

Det følger dog stadig af bestemmelsens ordlyd ("udtalelser [...] med hensyn til sagens afgørelse") og den daværende justitsministers udtalelser under førstebehandlingen af lovforslaget, at bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, ikke kun omfatter udtalelser om skyldsspørgsmål, men også udtalelser, der vedrører spørgsmålet om, hvilken sanktion den tiltalte skal idømmes.

3.1.2. På baggrund af Højesterets dom U 1982.1022/2H må det endvidere antages, at formålet med § 1017, stk. 2, nr. 3, ikke udelukkende er at beskytte tiltalte i straffesagen. Bestemmelsen skal – som Højesterets flertal fremhæver i 1982-dommen – også tilgodese et mere overordnet hensyn til domstolenes virke.

3.1.3. Det må på baggrund af det, der er anført under pkt 2.2 og 2.3.2, desuden antages, at hensynet til ytringsfriheden skal indgå ved vurderingen af, om § 1017, stk. 2, nr. 3, er overtrådt, samt at hensynet til ytringsfriheden bør tillægges desto større vægt, når der er tale om emner af væsentlig samfundsmæssig interesse.

3.1.4. Sammenfattende må det på baggrund af ovenstående antages, at formålet med bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, er at varetage hensynet til tiltalte, herunder den pågældendes uskyld, samt hensynet til domstolenes virke, navnlig derved at lægdommere ikke påvirkes på uforsvarlig vis, inden der er afsagt endelig dom.

Det må i den forbindelse som anført desuden antages, at hensynet til ytringsfriheden skal indgå ved vurderingen af, om bestemmelsen er overtrådt, og at dette hensyn må tillægges relativ betydelig vægt, når der er tale om anliggender af stor offentlig interesse.

3.1.5. Advokat Thorkild Høyer har i sin klage til Rigsadvokaten bl.a. gjort gældende, at hovedhensynet i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, er uskyldsformodningen og magtadskillelsesprincippet.

I den forbindelse bemærkes, at et hovedhensyn bag bestemmelsen som anført ovenfor er hensynet til den tiltaltes ret til at blive anset for uskyldig, indtil det modsatte er fastslået af retten. Der er derimod efter Rigsadvokatens opfattelse ikke i lyset af forarbejderne til retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, eller bestemmelsens tilblivelse grundlag for at antage, at bestemmelsen bygger på et selvstændigt hensyn til magtadskillelsesprincippet – det vil sige et hensyn til adskillelsen mellem f.eks. lovgiver (politikere) og domstolene.

3.2. Den konkrete sag

3.2.1. Spørgsmålet i den foreliggende sag er, om de udtalelser, som de anmeldte seks medlemmer af Folketinget kom med forud for og efter domsafsigelsen i Retten på Frederiksberg, var egnede til på uforsvarlig måde at påvirke de dommere og nævninger, der deltog i byrettens og landsrettens behandling af den omtalte straffesag.

I den forbindelse bemærkes indledningsvis, at Trine Bramsens udtalelse må antages at falde uden for det strafbare område, allerede fordi hendes udtalelse efter

Rigsadvokatens opfattelse må forstås således, at hun blot giver udtryk for, at mennesker, som opfordrer til terror, ikke har noget at gøre i Danmark. Det samme må antages at gælde i relation til Karsten Lauritzens udtalelse, da han i udtalelsen efter Rigsadvokatens opfattelse blot giver udtryk for, at han er uforstående overfor, at ”man ikke slår til, når man kan”, da Mansour ikke ville blive statsløs, og da han er dømt for terror to gange. Hans udtalelse må efter Rigsadvokatens opfattelse mest nærliggende forstås således, at han er overrasket over domsresultatet.

Med hensyn til de øvrige fire anmeldte medlemmer af Folketinget er det navnlig følgende dele af udtalelserne, der skal tages stilling til:

- *”Klar udvisning, uanset om han har et dansk statsborgerskab at falde tilbage på eller ej” (Peter Skaarup)*
- *”Dommen [...] er og bliver en skandale. Han burde have frataget sit danske statsborgerskab. Det er logik for burhøns” (Martin Henriksen)*
- *”Hvis vi ikke skal være fuldstændig til grin, så må han ud!” (Pia Kjærsgaard)*
- *”Det er utroligt, at Said Mansour kun har fået fire år, og at han oven i købet får lov til at blive i Danmark. Hvornår får man så frakendt sit statsborgerskab? [...] Jeg håber, at sagen går om” (Pia Kjærsgaard)*
- *”Jeg håber inderligt, at Sam Mansour [...] får frataget sit statsborgerskab og bliver udvist.” (Inger Støjbjerg)*

3.2.2. Der kan til støtte for, at de omhandlede udtalelser var egnede til på uforvarlig måde at påvirke dommerne og nævningerne med hensyn til sagens afgørelse, efter Rigsadvokatens opfattelse navnlig peges på følgende:

Der er tale om, at folketingsmedlemmerne i udtalelserne på en utvetydig måde tilkendegiver, dels hvilken sanktion byretten bør komme frem til (”han må ud”/”håber inderligt, at han får frataget sit statsborgerskab og bliver udvist”), dels hvad sanktionen burde have været (bl.a. ”klar udvisning”/”han burde have frataget sit danske statsborgerskab”). Mens de førstnævnte udtalelser kan påvirke både byretten og efterfølgende landsretten, kan de sidstnævnte udtalelser (alene) påvirke landsretten, da de er fremsat efter byrettens afgørelse af sanktionsspørgsmålet.

Endvidere kan der peges på, at der deltog nævninger i såvel byretten som landsretten, og at det efter forarbejderne navnlig er i sådanne situationer, at bestemmelsen i retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3, kan være relevant. Der kan herved også henvises til, at EMD i Tourancheau mod Frankrig bl.a. lagde vægt på, at en artikel var egnet til at påvirke særligt lægdommere.

Herudover kan det anføres, at der i lyset af bestemmelsens hovedformål – at udtalelserne ”ikke paa Forhaand maa indstille Nævningerne paa, om vedkommende er skyldig eller ikke er det, eller hvilken Straf han skal have” – må lægges vægt på, at der er tale om udtalelser om sanktioner af meget indgribende karakter (fratagelse af statsborgerskab samt udvisning). Udtalelserne er således i høj grad til ugunst for

tiltalte, og et af hovedhensynene bag bestemmelsen er netop at beskytte den tiltalte forud for, at der er afsagt endelig dom.

Det kan også gøres gældende, at sagens karakter (en sag om en terrorrelateret forbrydelse) indebærer, at den tiltalte – i lyset af den fordømmelse og foragt sådanne sager i almindelighed mødes med i offentligheden – har behov for en meget væsentlig beskyttelse mod forudgående udtalelser om skylds- og sanktionsspørgsmålet. Det kan således anføres, at risikoen for, at navnlig nævninger kan blive påvirket af udtalelser, muligvis er større i sådanne sager end i en række andre sager.

Det kan også anføres, at der ved vurderingen af risikoen for, at navnlig nævninger bliver påvirket af udtalelserne, må lægges vægt på, at udtalelserne vedrører sanktioner (fratagelse af statsborgerskab og udvisning), som er undergivet en bedømmelse, hvor der skal foretages en skønspregt afvejning af modstående hensyn.

Blandt andet i lyset sagens karakter kan det desuden anføres, at hensynet til domstolenes virke – der er et af hensynene bag § 1017, stk. 2, nr. 3 – indebærer, at de fremsatte udtalelser overskred den grænse, der er fastlagt med § 1017, stk. 2, nr. 3.

3.2.3. Heroverfor er det Rigsadvokatens opfattelse, at der navnlig kan peges på følgende forhold til støtte for, at de omhandlede udtalelser ikke var egnede til på uforsvarlig måde at påvirke dommere og nævninger med hensyn til sagens afgørelse:

Det kan anføres, at de pågældende politikeres udtalelser ikke fremtræder som holdninger, der bygger på en nærmere gennemgang og argumentation ud fra retssagen og dens konkrete omstændigheder.

Udtalelserne falder således ikke inden for bestemmelsens kerneområde, der – som nævnt ovenfor – er artikler/udtalelser, hvor skyldsspørgsmålet eller sagens udfald i øvrigt drøftes nærmere på grundlag af de konkrete oplysninger mv., der er kommet frem under retssagen. Der er heller ikke tale om, at udtalelserne om sanktionsspørgsmålet er fremsat på en måde, som indebar en egentlig opfordring til retten om at nå frem til et bestemt resultat. Udtalelserne i den foreliggende sag fremstår derimod alene som personlige holdninger til en sag, som folketingsmedlemmerne har fulgt i dagspressen.

Desuden kan det anføres, at den omstændighed, at der er tale om udtalelser fra medlemmer af Folketinget, ikke nødvendigvis gør udtalelserne mere kvalificerede i den pågældende sammenhæng. Der må herved også særligt lægges vægt på, at de pågældende ikke var f.eks. ministre og således ikke udtalte sig som myndighedspersoner.

Herudover kan det anføres, at bl.a. folketingspolitikere generelt må nyde en særlig udstrakt grad af ytringsfrihed, og at der derfor skal noget særligt til for at straffe en folketingspolitiker for overtrædelse af § 1017, stk. 2, nr. 3. I tilknytning til dette kan der også peges på, at bestemmelsen ifølge forarbejderne oprindeligt var møntet på pressens udtalelser.

Herudover kan der peges på, at de anmeldte politikere har udtalt sig om sanktionsspørgsmålet og ikke om spørgsmålet om tiltaltes skyld eller uskyld. Selvom udtalelser om sanktionen i verserende straffesager er omfattet af bestemmelsen i § 1017, stk. 2, nr. 3, må udtalelser herom i almindelighed betragtes som af mindre grov karakter end udtalelser om skyldsspørgsmålet.

Endvidere kan det anføres, at det tidsmæssige perspektiv må tillægges betydning. Selvom bestemmelsen utvivlsomt finder anvendelse i perioden frem til en eventuel ankedom er afsagt, vil en udtalelse alt andet lige være mere egnet til at påvirke nævninger, domsmænd og dommere, hvis den fremsættes i tiden umiddelbart op til selve domsafsigelsen. Således var det især udtalelser under selve hovedforhandlingen, der var omdrejningspunktet for forhandlingerne i Folketinget i forbindelse med bestemmelsens indførelse, ligesom Højesteret i 1982 blandt andet lagde vægt på tidspunktet for udtalelsernes fremsættelse ved vurderingen af, om § 1017, stk. 2, nr. 3, var overtrådt.

I den foreliggende sag fremsatte Pia Kjærsgaard og Inger Støjberg deres udtalelser på Facebook efter, at byretten havde afsagt skyldkendelsen, men inden domsafsigelsen. Dommere og nævninger har i dette tidsrum således som udgangspunkt enten opholdt sig i retslokalet, mens sanktionsspørgsmålet blev procederet, eller i voteringslokalet.

Selvom man naturligvis må anerkende advokat Thorkild Høyers synspunkt, hvorefter dommere og nævninger i forbindelse med voteringen kan have haft adgang til internettet og dermed have gjort sig bekendt med de pågældende udtalelser, kan det anføres, at påvirkningsrisikoen under de givne omstændigheder må antages at have været begrænset.

For så vidt angår de af Martin Henriksen, Peter Skaarup og Pia Kjærsgaard fremsatte udtalelser, der blev fremsat umiddelbart efter og i de følgende 2-3 dage efter domsafsigelsen i byretten, er spørgsmålet, om disse har været egnet til at påvirke dommerne og nævningerne i landsretten i forbindelse med ankesagen, hvor der blev afsagt dom den 1. juli 2015.

Som anført ovenfor må det antages, at en udtalelse alt andet lige er mere egnet til at påvirke nævninger, domsmænd og dommere, hvis den fremsættes umiddelbart inden selve domsafsigelsen. Det kan på den baggrund anføres, at udtalelser fremsat

umiddelbart efter en dom i første instans og således tidsmæssigt langt fra hovedforhandlingen i en eventuel ankesag som udgangspunkt ikke kan anses for egnet til på uforsvarlig måde at påvirke dommerne, domsmændene eller nævningerne med hensyn til sagens afgørelse.

Endelig kan det anføres, at udtalelserne i den foreliggende sag vedrører et spørgsmål af stor samfundsmæssig interesse. Som gennemgået ovenfor har såvel Højesteret som EMD fremhævet, at der bør udvises betydelig tilbageholdenhed med indskriden overfor udtalelser, der giver udtryk for en bestemt holdning til væsentlige samfundsanliggender.

Sammenfattende finder Rigsadvokaten på den anførte baggrund ikke tilstrækkeligt grundlag for at antage, at en domstol vil finde, at de omhandlede udtalelser udgør en overtrædelse af retsplejelovens § 1017, stk. 2, nr. 3.